



Уласком БиХ у НАТО, и савезничка турска војска би под заједничком заставом могла легално и легитимно да се ушета у РС. Предвођена новом генерацијом генерала који, уз исламски атест Таипа Ердогана, управо замјењују похапшене или пензионисане секуларне кемалисте.

Погледи проф. др Ненада Кеџмановића на политичку ситуацију у Босни и Херцеговини и региону увек изазивају озбиљно интересовање, пре свега у Републици Српској, али и у Србији и Федерацији БиХ, као и међу посматрачима наших дешавања из иностранства. У разговору за „Нови Репортер“, који ће због обима бити објављен у два дела, декан Факултета политичких наука у Бањалуци и ранији носилац најважнијих академских звања у Београду и Сарајеву анализирао је низ актуелних тема. На почетку интервјуа Кеџмановић се осврнуо на дилему - може ли председник РС Милорад Додик имати бољу сарадњу с Томиславом Николићем на челу Србије, него с Борисом Тадићем: „У Београду се говорило да Тадић позајмљује Додик у европски имиџ, а Додик Тадићу национални имиџ. Дакле, да основа њихове добре сарадње није била у политичкој сличности, него у разликама. Сада би, ваљда, добра сарадња председника РС и Србије могла да буде још боља на основу сличности по обе линије: националној и европској. Да ли ће тако и бити, видјеће се већ у октобру, након најављеног редовног годишњег састанка влада Србије и Српске у Бањалуци. Из Београда би требало да дођу премијер Дачић, који је већ најавио 'још тјешњу сарадњу са РС', вицепремијер Вучић и министри из још двије странке, и они ће доћи са усаглашеним ставовима. Али, не треба занемарити ни утицај 'међународне заједнице', којој нису баш по вољи наше 'специјалне везе'. Тадићу се споља замјерало што подржава Додика, а на нову власт у Србији вршиће се још већи притисак да докаже кооперативност са Вашингтоном и Бриселом. Чак и више у односу на РС, него на Косово и Метохију.”

Нови Репортер: Николић је био јавно револтиран због Додиковог учешћа у предизборној кампани у Србији на Тадићевој страни. Да ли председник РС уопште требало да се меша у изборе у Србији?

Кеџмановић: Политички гледајући, мислим да није, али људски могу да га разумијем. Принцип би требало да буде да РС подржава кандидата кога изабере народ у Србији,

као и обратно. Истовремено, ако ви с једним човјеком присно сарађујете непуну деценију, тешко је да будете непристрасни. И политичари су људи. На крају, Тадић ни уз његову подршку није успио да побиједи, а Николић и без ње јесте, па испада да Додик није утицао на исход избора у Србији, а сада су сви људи што се мијешао, иако су га вукли за рукав да се укључи. Али, имао би и Додик шта да злопамти Николићу из времена када су га радикали клеветали као издајника и оспоравали његов први премијерски мандат. Постојале су сличне хипотеке и у односима Додик-Коштуница, а послије се развила изврсна сарадња и лична блискост, па бивши предсједник и премијер Србије и данас у Бањалуци ужива државнички третман, а недавно је примио и највише одликовање РС. Тако би требало да буде и између Николића и Додика, јер обојици је неоспорно јако стало до националног јединства, на истој линији су, провјерено, и премијер Дачић и вицепремијер Вучић и већина народа то обострано жели. Предсједник, премијер и спикер парламента РС већ су посјетили своје колеге у Србији, а један од домаћина је, у знак уважавања госта, ентитет ословио као државу.

У јавном мњењу РС влада уверене да Тадићу манка тај национални сентимент, због чега су многи Додиком замерали дружење с њим.



У Српској Додиком јесу замерали политичко дружење с Тадићем, као што је дио Демократске странке и њене базе свом лидеру замјерао честе одласке у Бањалуку. Не бих рекао да Борису Тадићу недостају патриотизам и родољубље. Ствар је политичке процјене да ли је за државу Србију и српски народ, у крајње неповољном конкретно-историјском контексту, боље да лидер заузме тврд и непоколебљив став према међународним притисцима или да води флексибилну политику концесија и компромиса. Срби су у прошлости обично бирали оно прво и због чојства и јунаштва, и националне славе, плаћали високу људску и материјалну цијену. Тадић је тестирао ову потоњу стратегију. Међутим, његов евроентузијазам у знаку "ЕУ без алтернативе" бриселска бирократија није наградила, него ружно злоупотребила новим условљавањима. У исто вријеме, кризом у еврозони, и сама тзв. европска перспектива изгубила је ранију привлачност. Из тих разлога народ у Србији осјетио се насамарен и понижен, те дао предност Томиславу Николићу, који је национално и патриотски

одлучнији и убједљивији. Уз и даље најпожељнију, али апстрактну и неизвјесну европску будућност, он указује и на неке ближе, извјесније и конкретније могућности на истоку.

Скептични сте према плановима Ивице Дачића да поред што “тешних односа са РС”, развије и “што бољу сарадњу са БиХ и Бошњацима”. Зашто?

Јесам, али не зато што му не желим успјех у томе. Напротив! Али, за сарадњу треба двоје, а бошњачкој страни не одговара ниједан српски политичар. Инсистирао сам код мојих пријатеља у Сарајеву да ми кажу ко би за њих био прихватљив политички саговорник. Једва су се сјетили једног музичког критичара и сатиричара у Београду и једног професора у Бањалуци, који се већ деценију не бави политиком. Ако неко мисли да би им Чеда Јовановић био по мјери зато што дијели њихове ставове, љуто се вара. Засметало би им што се заклиње у Ћинђића, јер Зоран је пекао вола на Палама, предлагао размјену РС за КиМ, а сам Чеда је преговарао са Легијом итд. Да ли сте икада чули и једног њиховог политичара, новинара или јавну личност да је поменуо да није било фер што су муслимани (СДА) мајоризирали Србе (СДС) у Скупштини БиХ, да је Алија погријешио што је повукао потпис са Лисабонског споразума, да није било паметно што су изиграли Историјски споразум, да је осудио то што су малтретирали Србе који су током рата остали у Сарајеву? Ни говора. Никада. Ниједан. Помишљам да би их задовољила само освета за пораз у минулом рату и да не би помогао чак ни српски харикири који заговарају неки београдски кругови.

Ваша порука је да Србија треба да се “мане ћораво посла” са Сарајевом?

Србија, као и свака нормална држава, има интерес за добре односе са сусједима, а то је и услов за улазак у ЕУ. Дачић треба да ради на томе, без обзира на то што му спочитавају да је „био Милошевићев портпарол”. То има и као обавезу и за то има политичке капацитете и према кључној функцији и према личним способностима које је показао изборним континуитетом у власти и током постизборних разигравања. Има и потпредсједника Расима Љајића, који је изузетно даровит политичар, а Бошњак је и био је у ужем руководству СДА. Ипак, бојим се да ће из евро-америчке перспективе формула “и Бањалука и Сарајево” звучати као оно “и Косово и Европска унија”.

Мислите да би Дачићеви покушаји у Сарајеву могли довести до затезања односа између Београда и Баналуке?

Дачић је свјестан тог ризика и није случајно истовремено поменуо и "тешње односе са РС" и "боље односе са БиХ и Бошњацима". Али, није проблем да ли би Бањалуци сметало оно "боље", него што би Сарајеву ово "тешње" било апсолутно неподношљиво. И овако како је њима је превише, без обзира на то што је на линији "специјалних веза".
Бошњацима и



њиховим иностраним покровитељима јако је важно да Србија буде агресор, а Срби у Босни само петоклонаши, колаборанти иностраног непријатеља и окупатора. Ако није било агресије, онда је у БиХ био грађански рат у коме су муслимани, односно Бошњаци били само једна од три сукобљене стране. А то што су оружаном поражени не оспорава чињеницу да су политички највише криви за избијање рата. Зато бошњачка политика држи оштрицу према Београду, а у њиховим медијима управо Србија, а не Српска, доминира као главно зло. Алија је одавно рекао: "Услов да Босна буде мирна јесу демократска Хрватска и слаба Србија." Пошто сада Хрватска улази у ЕУ па је, биће, демократска, а Србија је сецесијом Косова ослабљена, испада да више ни то није довољно. Требало би ваљда Србију још уситнити да би се лакше завршило са Српском.

Из вашег угла, у Сарајеву нема ама баш никога ко би био спреман да поведе разложен дијалог на релацији Београд-Бањалука?

Нећу упасти у замку да и ја кажем да на другој страни нема баш нико прихватљив. Међу политичарима бих издвојио председника СДА Сулејмана Тихића, а међу политичким интелектуалцима Шаћира Филандру, професора и, колико знам, члана те странке. Сам Тихић је недавно изјавио да је отворен разговор о односима у БиХ неопходан, али да

нико нема храбрости да га започне, а Филандра је још раније затражио да се разговара под којим условима је Српској прихватљива БиХ. Саговорнике треба прије тражити међу есдеаовским националистима него међу есдепеовским унитаристима.

С друге стране, зар Додик у РС не преферира својеврсно национално једноумље, твдећи да се РС може одбранили једино на начин на који он то покушава? Тако није, рецимо, у Србији.

Додик је успјешно тестирао ону прву национално-патриотску стратегију, алтернативну већ описаној Тадићевој. Уз немали ризик, супротставио се иностраним притисцима и уцјенама, и штапу и шаргарепи. Рекао је: "Ако је избор ЕУ или РС, бирамо Српску по цијену затварања врата ЕУ", и народ је јединствено стао иза њега. Прорадила је алхемија харизме: Додик је српском народу ојачао достојанство и самопоуздање, а они њему самоувјереност и одлучност. Узајамно су се хранили у "националном једноумљу" које занемарује политичке и друге разлике, а у Сенату сједе и сви бивши предсједници РС. Због свега тога, добро се носе и са зловољним комшијама и ненаклоњеним иностранством. Србија, напротив, због вишка плурализма вапи за минимумом националног јединства, а многочлане коалиције међусобно се саплићу и туже да су шовинисти или издајници, превише или премало европски, односно проамерички, проруски, проњемачки. Једноумље, зна се, не погодује демократији али, каже Сартори, "демократија је украс срећних времена". А за несрећна, додао бих, у каквим ми живимо, и најдемократскији устави предвиђају привремено увођење ванредног стања. То подразумијева образовање влада националног спаса, замрзавање унутрашњих конфликта, концентрацију свих националних снага и слично. Наравно, Српска и Србија умногоме нису упоредиве. Србију барем нико не назива геноцидном творевином, нити покушава да је укине.

Зар вам се не чини да Додик некада намерно драматизује ситуацију и провоцира сукобе са Сарајевом и њиховим савезницима само да би, како рекосте, хранио харизму?

Чули сте шта вели Таип Ердоган? Да је "Босна заправо само једна од 81 турске провинције", да му је "Алија оставио у аманет да брине о њој и о његовом народу", да је "Отоманска империја за Србе била успјешна прича и да би је у модерној верзији требало обновити". Он није никакав шарлатан из неке државице с краја свијета, него изузетно моћан лидер једне регионалне велесиле у експанзији, који такве изјаве не даје тек тако, да би једне уплашио и друге обрадовао. Он не би смио да тако директно пријети или, дипломатски речено, "исказује нескривене претензије на туђе територије" да нема

отворену подршку Вашингтона, да Брисел загонетно не ћути, да се Москва никако не оглашава. У Сарајеву Абдулах Гул и Ахмет Давутоглу само што нису разапели шаторе, а у Стамболу је уз Таипове скуте засјео Харис Силајџић и координира. Умјесто очекиваних антитурских демонстрација, у Бањалуци гледамо протестне шетње због законите градње на једној градској ледини. А у Београду, послије вишегодишње чудне политичке идиле са Анкаром и кокетирања са турским изасланицима који ће "помирити Угљанина и Љајића, умирити Зукорлића, донијети инвестиције у Рашку", тек ономад је Ердоган, са боксерским рукавицама на слици, стигао на прву страну "Политике". У међувремену је једино професор Дарко Танасковић аргументовано упозоравао на "неосманизам". Додик је први српски политичар који је алармирао због неосманизма као регионалне, али и као локалне опасности. Јер, пријетње са Босфора су права музика за бошњачке уши и дају ритам њиховој политичкој игри. Реците ми мени - да ли је то "драматизација ситуације и провоцирање комшија". Ја бих рекао да је привремена и релативна стабилност, коју је РС стекла током посљедњих шест година и унутар БиХ и у међународним оквирима, успавала осјећање за опасност и рефлекс самоодбране.

Каква опасност, конкретно, прети РС од Турске?



Чуди ме да још нису позвали завађене бошњачке политичаре или дошли да их измире и убиједо да није паметно да жртвују Лагумџију, без обзира на џумбус који је изазвао. "Какав-такав, ипак је наш, муслиман. Треба му халалити, јер је игноришући влахе, подржао наше сунитске побуњенике против Асада. А најгоре би било да каури Миле и Драган сада ликују." Стратешки, Турци би да цијелу БиХ што прије угурају у НАТО, и на томе и они сами изнутра и Бошњаци извана форсирано раде. НАТО је практично под америчком командом, а Турска њихов најважнији савезник у овом дијелу свијета, који већ има мандат САД да политички уредује у БиХ. Уласком БиХ у НАТО, и савезничка турска војска би под заједничком заставом могла легално и легитимно да се ушета у РС. Предвођена новом генерацијом генерала који, уз исламски атест Таипа Ердогана,

управо замјењују похапшене или пензионисане секуларне кемалисте.

Да ли ће се, због тога, РС убудуће више окретати Русији него ЕУ?

Европска унија остаје прва опција Републике Српске, коју подржава и Русија и представља један од ријетких заједничких циљева обје половине БиХ. Међутим, то је за нас недовољно конкретан и близак циљ. Под притиском кризе, ЕУ је окренута унутрашњој консолидацији, а не ширењу. Речено нам је "не прије 2025.", а то значи да није сигурно ни 2045. године, што значи да на то као на реално дохватљив циљ могу да рачунају само још нерођена дјеца. То му га дође као што се некада очекивао комунизам. За савременике важи анегдота да ће се ЕУ распасти док ми у њу стигнемо. Није, међутим, искључено да Брисел баш пред турском офанзивом на западни Балкан скрати и убрза процедуре, као што је, такође из стратешких разлога, учинио у случајевима Румуније и Бугарске. Руска подршка РС је више него драгоцен, политички, као и економски, јер представља баланс турском утицају на Федерацију. Утолико више што су односи Русија-Турска јако добри, па нема опасности од њихове конфронтације преко наших леђа.

Зар онда нису у РС у овом тренутку, ипак, приоритетни економски проблеми? □□□□

"Економски проблеми уживају примат над безбједносним питањима само под условом да су безбједносни већ загарантовани", пише савремени амерички политиколог Џошуа Маравчик. Међутим, економска криза, опадање стандарда, галопирајућа незапосленост, корупција итд. законито слабе национално јединство и дестабилизују сваки поредак, опада повјерење у институције и изабрану власт. Чињенице да исти проблеми море читаву Европу и САД, да у региону није никоме боље и да је у другом ентитету лошије, слаба су утјеха, јер људи не размишљају компаративно. Плус, сјећања на ратну и поратну оскудицу су изблиједјела, а посљедњих пола деценије политичке стабилности створиле су лажну свијест да нам нико више ништа не може. Сљедећи спољни удар на руководство РС ослониће се управо на материјално незадовољство народа. Не треба заборавити колико су Американци били бјесни на Русе и Кинезе послје гласања о Инцковој иницијативи против Српске у Савјету безбједности УН, а поготово на Европљане послје доласка Кетрин Ештон у Бањалуку. Додик је остао на њиховом нишану за неки повољнији тренутак.

Високи представник Валентин Инцко и амерички амбасадор у БиХ Патрик Мун

оштро су реаговали на то што Додик о БиХ говори као о савезу држава, а бошњачки политичари на то што је председник Скупштине Србије у разговору са председником НСРС ослочио Српску као државу. Нису ли српски политичари намерно изазвали оштре реакције?

Наши, очигледно, полазе од стварног стања ствари, а странци се позивају на оно што пише у дејтонском Уставу. Међутим, управо су ови други први рекли да "није важно слово него дух Дејтона", па је онда ваљда и нама допуштено да дометнемо да "није важан ни дух Дејтона него његова материјална примјена на терену". Ако ћемо право, БиХ је чак мање и од савеза. Федерација и РС нису државе једино у међународно-правном смислу, али нису ни у савезу, него у хроничном сукобу. БиХ заиста јесте у процесу мирног распадања, али у посљедње двије године исти процес се врло бурно одвија у Федерацији. Ни Инцко, ни Мун, међутим, не реагују, јер за то ипак не могу да оптуже ни Српску, ни Србе, ни Додика. Као што нисам примијетио да је високи представник УН за БиХ реаговао што му се Ердоган мијеша у надлежност. Ако Валентин пристаје да Таип Босну третира као своју 81. провинцију, онда испада да се он одрекао свог протектората.

До сада сте тврдили да је БиХ једино одржива као (кон)федерација три националне републике, чему се опирају бошњачки политичари, али и водеће западне силе. Да ли процеси које сте описали иду у том правцу?

Мислим да се подјела на два ентитета донекле учврстила. Као прво, зато што је руководство РС у посљедњих седам година показало довољно самопоуздања, одлучности и вјештине да одбрани „мањи ентитет“. Друго, бошњачка страна, која заговара укидање ентитета и јединствену БиХ, није ни покушала да Србе придобије за такве промјене, него очекује да то наметну странци. Треће, Европљани су заузели принципијелан став да су „уставне промјене“ и „функционалнија држава“ оствариви једино тројним консензусом. Четврто, Американци на које Бошњаци првенствено рачунају имају на дужи рок друге спољнополитичке приоритете на Блиском и Далеком истоку. Пето, већ самим трајањем током двије деценије постојећа констелација у БиХ је донекле стабилизована и својеврсном инерцијом иде ка конфедерацији барем двије републике. Ипак, све наведено мора се схватити условно, јер постоје државе као Турска, међународне групе као она која спрема нови Берлински конгрес и појединци као Френсис Бојл и слични, који попуњавају тренутни вакуум у координисаним спољним иницијативама према БиХ.

Да ли то значи да ће Хрвати остати „заточени“ у Федерацији БиХ без своје

федералне јединице?

Не распада се само БиХ, него и Федерација. Актуелни хрватско-бошњачки конфликт био је само питање времена. Још оно прво предизборно везивање застава са полумјесецом и шаховницом 1990. није било базирано на хрватско-муслиманском пријатељству, него непријатељству према барјаку са четири оцила. Херцеговачки Хрвати су послјије, под притиском Загреба, одустали од „Ливањског питања“ и неискрено гласали на референдуму. У јесен 1993. дошло је и до оружаног сукоба, а да је Вашингтонски споразум био опет само тактичке природе, показао је устанак „хрватске самоуправе“ који су угушили странци. Лагумџија је сада, постизборном подвалом, урадио Хрватима исто што и својевремено Изетбеговић мајоризацијом у скупштини – Србима. Показао је намјеру да бројчану доминацију својих сународника капитализује као политичку доминацију. А и епилог ће бити исти: Алија је таквом политиком направио Републику Српску, а Златко ће Херцег-Босну. Он је сада дефинитивно увјерио Хрвате да бошњачка већина има хегемонистичке аспирације.

Мислите ли да би инострани и домаћи противници таквог решења могли препознати његове предности?

Постоје одавно и у САД многи аутори који у том рјешењу можда не налазе предност, али виде реалност и примјећују да ништа друго не функционише. Али, оно што се не уклапа у владајуће мишљење тамо напосто не добија публицитет изван ужих академских кругова. Идолопоклоници грађанске БиХ испали би смијешни када би наступили пред својим универзитетским колегама у САД и западној Европи. Рецимо, историчар Гејл Стокс још 2005. је пророчански написао: „Није спорно да се криза на Балкану једино може завршити прекомпозицијом граница по етничком критеријуму, једино је питање када ће се то и на који начин догодити.“ Каснији процеси у Црној Гори, на Косову, Македонији потврђују ту прогнозу, а и ја сам о томе исте године писао у мојој књизи „Од Источне Европе до Западног Балкана“ (Домети демократије), која је објављена у САД.

Зашто би бошњачки политичари пристали на поделу по садашњим етничким границама, имајући у виду да ће Бошњаци убрзо чинити апсолутну већину становништва у БиХ?

Нема сумње да је у Сарајеву у оптицају замисао да ће, кад добаце до 51 одсто, моћи да направе унитарну БиХ, у којој ће по принципу већине одлучивати сами о свему. Али, на

исти начин су размишљали и са релативном већином и са коалицијом крижа и полумјесеца. Жеља за доминацијом је константа муслиманско-бошњачке политике. Србима се усјекло у негативну политичку меморију гласање у Скупштини о изласку БиХ из СФРЈ, али због муслиманско-хрватске мајоризације распали су се и Предсједништво и Влада БиХ. Исти однос су наставили и према Хрватима чим су се Срби издвојили. Уништили су капитал међунационалног повјерења, без чега је БиХ заиста „немогућа држава“.

Зар Срби у томе нису и те како „помогли“, рецимо, етничким чишћењем Бошњака на почетку рата?



Етничког чишћења било је са све три стране и представља посљедицу грађанског рата на национално-вјерској основи. Бошњака и Хрвата јесте у Бањалуци и Добоју мање него прије рата, али је Срба у Сарајеву и Мостару још много мање. Сјећам се да је уочи рата Наим Кадиф, шеф посланичког клуба СДА, у бифеу скупштине тумачио да муслимани јесу војно слабији, али да ће Срби и Хрвати чим заупца отићи пут својих матица и Босна тако остати само њима као великој већини. „Ми немамо гдје отићи, па ћемо или нестати или опстати као већина“, говорио је покојни сарајевски хирург, а, познавајући га, сигуран сам да то није било из његове главе. Мислим да се и данас бошњачки планови за будућност БиХ заснивају на игри бројева становништва. Хрвати су већ углавном исцурили и вјерују да ће тако и Срби. А када једни оду пут Србије и други пут Хрватске, Босна ће остати само Бошњацима. Они колективно вјерују да на то имају и морално право, јер једини немају резервну домовину, јер су најбројнији, јер су потомци богумила, јер су се једини борили за Босну, јер су највише изгинули. Наравно, за Босну су се борили и Срби и Хрвати, али за свој национални дио територије и без претензија да узму све. Процент жртава у односу на број становника је подједнак. А то што Срби и Хрвати имају и „резервне домовине“, не значи да им Босна није примарна домовина и да треба да је уступе Бошњацима. И сам Изетбеговић, када је у јуну 1992. прочитао нацрт „Платформе о дјеловању Предсједништва БиХ у ратним условима“ - на коју се остаци сарајевске секуларне урбане елите из предратних времена и данас често позивају као на посљедњу пропуштену шансу да се сачува мултиетничка заједница - прво је упитао зашто се у њој нигдје не види да су муслимани већина у БиХ. Муслимански лидер је

сматрао да бројчана предност треба да дође до изражаја у политичким односима и да буде институционално загарантована. Срби, као ни Хрвати, наравно, то нису могли да прихвате и у томе је суштина неспоразума са комшијама. То је био узрок рата, као што је и данас узрок нестабилног мира.

Зашто онда „беже од пописа“ ?

Зато што још нису сигурни, а ако у процјени оману и само за један проценат, наредни попис и нову прилику да докажу да су натполовична већина мораће да чекају читаву деценију. Истовремено, попис је за њих незгодан јер би се показало да више фали Срба у Федерацији, него Бошњака у РС, да етничко чишћење није српски специјалитет, него неизбјежна посљедица грађанског рата на националној основи и да је симетрично погодила све народе и све дијелове БиХ. Уз то би се испоставило да је дошло до тростране територијално-етничке хомогенизације, а то је кључна претпоставка за миран разлаз.

А шта када се пре или касније изброји 51 одсто Бошњака?

Ништа! Чак и ако би се на попису установила бошњачка бројчано натполовична већина, тај податак, сам по себи, не би промијенио уставну позицију Срба и Хрвата у БиХ. Равноправност три народа не заснива се на статистичким величинама, него на статусу конститутивности сваког од њих и нема везе са бројним стањем. У супротном, Бошњаци би и до сада били „равноправнији“ од Срба и Хрвата, а Срби „равноправнији“ од Хрвата. Ипак, не треба ни сумњати да би 51 одсто ударило као варница у ионако усијане главе бошњачке и да би то био нови политички импулс њиховом колективном увјерењу да Босна искључиво или бар превасходно припада једном народу. А сигурно је да ће се опет наћи и неко споља да охрабри такве бошњачке аспирације, као што је то било и почетком 1992.

Ко би то могао да буде с обзиром на то да су и они који су 1992. подржали грађански референдум, накнадно оценили да је међународно признање било преурањено јер претходно нису решени односи унутар БиХ?

Није тешко погодити да би то прије могле бити САД. О преурањености признања БиХ

говорили су Европљани, а одговорност за то носе Американци. Сјетите се да су најприје Њемачка и Аустрија пожуриле са признањем Словеније и Хрватске, а онда су САД, да би ухватиле корак, понудиле признање и БиХ и Македонији. А када је Брисел, преко свога изасланика Кутиљера, понудио Лисабонску формулу да се државна самосталност БиХ балансира унутрашњом подјелом на три територијално-етничка дијела, појавио се амбасадор Цимерман и наговорио Изетбеговића да повуче потпис. Услиједио је „грађански референдум“, који је изазвао рат ...

Мислите да Американци то не знају ?

- Знају, али неће да признају. Каква би то била једина суперсила када не би била увијек у праву и када би признала грешку која је изазвала толика људска страдања и материјална разарања. Напротив, САД и данас инсистирају на грађанском принципу у земљи у којој се сви осјећају прије свега Бошњаци, Срби и Хрвати. Штавише, када хоће да припријете Србима и Хрватима зато што одбијају централизацију БиХ, неки амерички дипломати знају неформално да кажу: „Бошњаци су већ натполовична већина и ми ћемо вас убудуће третирати као националне мањине“.

Зар се, поред таквих савезника, Бошњаци не могу осећати супериорнијима у односу на све остале када говоре о свом праву на БиХ ?

- Они себи као народу приписују неке етичке, културне и цивилизацијске вриједности као што су хуманизам, толеранција, племенитост и сл., које кореспондирају са најбољом европским традицијама, док су друга два народа, а прије свега Срби, неки словенски варвари. Изненадио сам се када сам чак и код Адила Зулфикарпашића наишао на запажање да су током рата послје масовног одласка Срба сарајевски хаустори постали чистији. Није баш таква формулација, али јесте суштина. Даље, они себе представљају као национално еманциповане грађане Босне који су се укључили у СДА, која нема национални предзнак, у Странку за БиХ, која је по имену патриотска а не национална, у СДП која је лијева странка отворена за све народе. А статистика показује да је у свакој од њих 99 одсто Бошњака, и Срби и Хрвати их препознају као криптомуслиманске.

Кога сматрате најзаслужнијим за такву политичку конструкцију ?

- Имају они у Сарајеву свога барона Минхаузена који је прави мајстор у креирању таквих обмана и самообмана. Називају га „најпааметнијим у Бошњака“ јер су фантазије које шири социопсихолошки врло функционална компензација за пораз у рату и немоћ у миру. Има ту и колективне мегаломаније, па, не знам да ли сте примјетили, они своје научнике, књижевнике, пјеснике, сликаре итд. од локалног значаја редом уздижу до свјетских висина. Све им је најбоље, епохално, европско, планетарно. И непрестано проналазе неке своје у свијету који су тамо невјероватно важни и успјешни итд., а наводно црकोше од носталгије и бриге за Босну. На субјективном нивоу можда и корисне, те маштарије су врло опасне јер замагљују увид у реално стање ствари и дезоријентишу практичну политику.

Мислите да бошњачке политичке креације немају „проћу“ у свету ?

-Наравно, никада нико то није узимао за озбиљно. Алија, Харис и др. су по западним пријестоницама глумили да су еманциповани окциденталци, а не прикривени оријенталци, као што су ови са Запада опет глумили да вјерују у те обмане. У тим преговорима лаже и паралаже, надмоћни западњаци су се заправо поигравали са њима, па се Алија у „Сјећањима“ вајка како се увијек осјећао непријатно инфериоран. „Међународна заједница“ их и дан - данас систематски лаже како их обожава и они у ту обману упорно вјерују све док их не зауставе на европским и америчким границама и због имена Мухамед или Фадила у пасошу и подвргну посебној царинској и полицијској контроли. Када послје тог непријатног искуства дискриминације на улазу у ЕУ и САД оду на љетовање у Тунис, Египат или Мароко, причљиви улични продавци и таксисти, који свакога питају одакле долази и како се зове, одушеве се што су им из Европе дошла браћа муслимани. Нису они, наравно, ни чули за Босну, али имена Хасан или Есма препознају као своја. Овима одавде, опет, срце заигра када осјете да су негдје и изван своје половине ентитета или неколико кантона са бошњачком већином, примљени као своји, када виде шуму минарета и чују зов мујезина који одјекује са свих страна. То је та разапетост Бошњака између физички блиског европског свијета у првом сусједству и мало подаљег, а духовно ближег блискоисточног. Линија подјеле не пролази између њих, него кроз њих. Имате то љепше речено код Андрића и посебно код Меше.

Али, недавно је у Сарајеву боравио Анри □ Бернар – Леви, описујући Сарајево као „срцу Европе“ и □ инкарнацију „европског сна“ □ срца Европе . Зар Вам то не говори да није баш све тако као што тврдите ?

Распадају се и БиХ и "Федерација БиХ"

Пише: Ненад Кеџмановић
четвртак, 13 септембар 2012 15:06

